

тований на ознайомлення із зразками, відпрацювання мовної взаємодії комунікантів, оперування мовним матеріалом у діалогічному мовленні, виконання різних перетворень тексту діалогу.

Формування умінь діалогічного спілкування є особливою формою спільної діяльності учнів і вчителя, є взаємодією смислових позицій суб'єктів освітнього процесу, як результат – здобуваються нові знання для збагачення світогляду. І здобуваються вони не за єдиним шаблоном чи зразком, а завдяки інтерактивній педагогічній системі, «за якої кожна окрема дитина отримує невичерпні можливості для повної самореалізації закладених у ній покликань, здібностей і неповторного таланту <...> Нова людина повинна вміти (а головне – хотіти!) працювати, творити добробут, мир і красу, аналізувати свої вчинки не абстрактно, а конкретно, зважаючи на інших людей, а також розуміти кожного, сприймати його таким, яким він є. Одне слово, мусить бути передусім розумним дипломатом»⁵ (с. 28).

Для майбутніх студентів уміння діалогічного спілкування уможливить безболісне, якісне входження у світ вищої освіти, у самостійне життя, де вміння налагоджувати особистісні і в майбутньому професійні стосунки з іншими є важливими й невідворотними аспектами активної і позитивної життєдіяльності.

¹ Озадовська Л. В. *Парадигма діалогічності в сучасному мисленні* : монограф. Київ : ПАРАПАН, 2007. 164 с.

² Скалкін В. Л. *Обучение диалогической речи (на материале английского языка)* : пособие для учителей. Київ : Рад. школа, 1989.

³ Васьківська Г. О. Формування комунікативної компетентності старшокласників на основі засвоєння системи знань про людину. *Українська мова і література в школі*. 2012. № 2. С. 52–57.

⁴ Кларин М. В. *Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических процессах*. Москва : Арена, 1994. 221 с.

⁵ Русалкіна Л. М., Косянчук С. В. Засоби риторики як основа особистісного зростання учнів. *Українська мова і література в школі*. 2009. № 8. С. 28–31.

ДО ПИТАННЯ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ НА БАЗОВОМУ РІВНІ

Вашенко Лідія,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу моніторингу та оцінювання якості загальної середньої освіти Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

Відповідно до ст. 12 (п. 8) і ст. 47 Закону України «Про освіту» державна підсумкова атестація (ДПА) за базову школу проходитиме у формі зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО)¹. Тобто, ЗНО на базовому рівні можна розглядати як один зі складників реформи освіти і водночас одним із засобів оцінки її ефективності. На нашу думку, перехід на зовнішнє незалежне оцінювання в 9-му класі змінить ситуацію у системі оцінювання результатів навчальних досягнень – надасть можливість оцінювати результати на основі об'єктивних і зіставлюваних даних. Водночас, важливим є

убезпечення ризиків, пов'язаних з оцінюванням лише предметних навчальних досягнень дев'ятикласників за матеріалами ЗНО. Необхідно створити систему оцінювання результатів базової середньої освіти, яка ґрунтується на комплексному підході, на виявленні й аналізі предметних, метапредметних та особистісних результатів навчальної діяльності.

Яким буде зовнішнє незалежне оцінювання на базовому рівні? Чим воно відрізнятиметься від ЗНО за курс старшої школи? Що саме перевірятиметься: знання, уміння, навички з конкретних предметів, загальні навчальні вміння, компетентності – предметні і ключові? Чи правильним є твердження, що ЗНО в 9 класі забезпечить кращу підготовку до ЗНО в 11 класі, допоможе обрати профіль навчання у старшій школі?..

З метою пошуку відповіді на ці та інші запитання ми звернулися до учасників навчального процесу². В нашому опитуванні взяли участь 1454 респонденти Києва, Запоріжжя, Хмельницького та області, Ніжина. Серед опитаних: 562 – учні, 250 – учителів, 309 – першокурсники, 260 – батьки.

Під час дослідження застосовано такі методи: порівняльний аналіз інформації з наукових джерел; опитування (авторський інструментарій); інтерпретація емпіричних даних; формулювання висновків.

Запровадження зовнішнього незалежного оцінювання за базову школу. Ми запропонували педагогічним працівникам викласти своє бачення мети проведення ДПА у формі ЗНО. Відповіли 66 % учителів, 34 % – утруднились відповісти (табл. 1).

Таблиця 1

Відповіді вчителів на запитання про мету проведення ЗНО за базову школу (у %)

№	Варіанти відповідей	%
1.	Підготовка до ЗНО в 11-му класі	22
2.	Підстава для обрання профілю навчання, вступний іспит до профільної старшої школи	20
3.	Оцінювання рівня навчальних досягнень за базову школу	16
4.	Об'єктивне оцінювання готовності дев'ятикласників до навчання у старшій школі	12
5.	Оцінювання рівня сформованості предметних та ключових компетентностей за базову школу	9,5
6.	Формування рівня відповідальності старшокласників за навчання	3,5
7.	Систематизація і узагальнення знань за базову школу	3
8.	Поліпшення якості навчання у старшій школі	2,5
9.	Порівняння результатів внутрішнього та зовнішнього оцінювання за базову школу	1,5
10.	Боротьба з корупцією	1,2
11.	Моніторинг залишкових знань	1,2
12.	Забезпечення рівного доступу до освіти у старшій школі	1,8
13.	<i>Вважаю, що ЗНО у 9-му класі непотрібне</i>	5,5

Як бачимо, думки педагогів розділилися. Найбільше (22 %) вважають, що запровадження ЗНО у 9-му класі може бути підготовкою до ЗНО в 11-

му; 20 % – переконані, що результати ЗНО можуть бути підставою для обрання профілю навчання, вступним іспитом до профільної старшої школи. До них приєднуються ще 12 % учителів, які вважають, що ЗНО дев'ятикласників – це об'єктивне оцінювання їх готовності до навчання у старшій школі, 16 % педагогів переконані, що ЗНО так само як і ДПА оцінюватиме рівень навчальних досягнень школярів. Майже 10 % сподівається, що ЗНО матиме на меті оцінити рівні сформованості предметних і ключових компетентностей за базову школу, 5,5 % упевнені, що ЗНО у 9-му класі взагалі не потрібне.

Важливою передумовою впровадження зовнішнього незалежного оцінювання за базову школу є вирішення питання про те, що буде предметом оцінювання під час іспиту. Відповідь на це запитання визначає основні його параметри (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл відповідей на запитання про те, що перевірятиметься під час ЗНО у 9-му класі (у %)

№	Що перевірятиме ЗНО?	Так
1.	Теоретичні знання з конкретних предметів	68
2.	Рівень сформованості предметних компетентностей	67
3.	Загально-навчальні компетентності	56
4.	Ключові компетентності	47

Як видно з табл. 2, педагоги вважають, що слід оцінювати всі чотири показники, надаючи перевагу теоретичним знанням з конкретних предметів і предметних компетентностей.

Дискусійним виявилось запитання щодо інтерпретації та використання результатів зовнішнього незалежного оцінювання. Ми запитали, чи можна за результатами ЗНО оцінювати роботу школи та роботу вчителя (табл. 3 і табл. 4).

Таблиця 3

Розподіл відповідей на запитання про можливість за результатами ЗНО оцінювати роботу школи (у %)

№	Категорія респондентів	Так	Ні
1.	Першокурсники	29	71
2.	Учителі	14	86
3.	Батьки	48,5	51,5

Майже половина батьків вважає, що так, можна. Їх підтримує третина першокурсників. Більшість опитаних педагогів (86 %) переконані, що не варто за результатами ЗНО оцінювати роботу школи та вчителів. Натепер існує щорічна практика рейтингування шкіл за результатами іспитів. Досвід деяких країн свідчить про те, що результати національних тестів поруч з іншими показниками використовуються для оцінювання діяльності конкретної школи у порівнянні з іншими. Школи, відповідно, використо-

вують результати тестування у процесі самооцінки, розробляють та оприлюднюють плани розвитку навчального закладу.

Таблиця 4

Розподіл відповідей на запитання про можливість за результатами ЗНО оцінювати роботу вчителів (у %)

№	Категорія респондентів	Так	Ні
1.	Першокурсники	43	57
2.	Вчителі	15	85
3.	Батьки	49	51

Результатом нашого дослідження є узагальнене уявлення різних груп учасників навчального процесу про окремі складники процедури проведення державної підсумкової атестації за базову школу у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Важливими, на нашу думку, є погляди педагогів на мету запровадження ЗНО для дев'ятикласників, об'єкт та предмет оцінювання. Результати ЗНО – це цінний матеріал для аналізу, який може бути використаний для управління системою освіти. Зовнішнє незалежне оцінювання слід розуміти як інноваційну навчальну технологію. Ефективне і водночас коректне запровадження ЗНО стимулюватиме розвиток культури педагогічних вимірювань; надасть можливість оцінити результати на основі об'єктивних даних, що, своєю чергою, стане імпульсом до посилення мотивації навчання і саморозвитку у старшій школі, стане суттєвим ресурсом розвитку школи і важливим елементом управління якістю освіти.

¹ Закон України «Про освіту». *Голос України*. 2017. № 178- 179. С. 14, 16.

² Ващенко Л. С. Про зовнішнє незалежне оцінювання результатів навчання на базовому рівні. *Біологія і хімія в рідній школі*. 2018. № 3. С. 23–30.

ОЦІНЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Волошко Лариса,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна

Оцінка поточної успішності здобувачів вищої освіти використовується для аналізу ефективності навчальної діяльності кафедри, факультету за підсумками чергової сесії, навчального року. Певний рівень знань, умінь і навичок, якого досягли випускники освітнього закладу відповідно до запланованих цілей навчання і виховання, характеризує якість освітнього процесу¹. Як правило, домінують експертні та суб'єктивні оцінки. Щорічно робляться тривіальні висновки: якщо маємо зростання успішності – це похвально, є відхилення від оптимальної межі – чекай критики, готуйся розробляти заходи щодо підвищення успішності. При цьому називаються такі традиційні причини погіршення успішності студентів: часті пропуски